

‘We gaan ons openstellen’

‘Verbinding’ is het sleutelwoord van Louise Fresco, de kersverse bestuursvoorzitter van Wageningen UR. Ze wil nieuwe manieren vinden om de samenleving te betrekken bij de ontwikkeling van kennis. ‘Het is mijn droom maatschappelijke discussies vlot te trekken die nu worden lamgelegd door angst, weerstanden en complotgevoelens.’

FOTOGRAFIE HARMEN DE JONG

Het eerste wat opvalt als je haar ontmoet, is haar zorgzaamheid; ('U heeft toch wel iets gegeten?'). Maar Louise Fresco is niet alleen beminnelijk en gastvrij, ze is ook iemand die dingen voor elkaar krijgt. Iemand met een schat aan ervaring en contacten met invloedrijke personen op elk continent. Een vrouw met een missie, nog net zo gemotiveerd om de wereld een beetje beter te maken als in 1970, toen ze Agrarische sociologie van de niet-westerse gebieden ging studeren aan de Wageningse Landbouwhogeschool.

Waar komt uw enorme motivatie vandaan?

'Ik heb altijd geleefd met het besef dat ik bevoorrecht ben; toevallig geboren in Nederland en niet in Biafra of een sloppenwijk van Calcutta. In Nederland geboren worden heeft geen enkele merite. Integendeel, die bevoorrechte positie geeft je een verantwoordelijkheid iets te doen voor de wereld. Dat is nog steeds een leidraad in mijn leven, een opdracht aan mezelf. Die opdracht werd me voor het eerst echt duidelijk toen ik tijdens een aardrijkskundeles een dia zag van de rivier de Ganges in India. Iets dat eerst leek op een bobbeltje in de rivier, bleek bij nader inzien een kinderlijkje te zijn. Dat was een soort oermoment. Een besef van het verschil tussen mensen, en het inzicht dat zij die het goed hebben minder bedeeden moeten helpen.'

Is dat gelukt?

'Het is lastig om daar ja of nee op te antwoorden. Er zal altijd een verschil zijn tussen arm en rijk. Maar ik vind wel dat er de afgelopen decennia grote stappen zijn gezet. We hebben al veel bereikt, vooral wanneer je kijkt naar voedselzekerheid en levensverwachting van mensen. Nog maar honderd jaar geleden werden we niet ouder dan veertig. We weten nu meer en kunnen die kennis ook beter benutten. De wetenschap heeft daar een enorm positieve impact gehad. We moeten dat veel meer laten zien. Want in de samenleving leeft toch het gevoel dat ingenieurs 'knutselen' aan het leven en dat ze daarmee moeten stoppen.'

Maar volgens u moeten we er vooral mee doorgaan?

'Absoluut. Maar niet in *splendid isolation*. De vragen die wetenschappers bestuderen, zullen ook uit de samenleving moeten komen. De bestrijding van armoede bijvoorbeeld is een van de grote vraagstukken in de wereld. Bèta-kennis, maar ook toegepaste sociale wetenschap en *life sciences* kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Denk aan het toepassen van informatietechnologie op het platteland; dat elke boer overal ter wereld, online is. Hoeveel sneller en beter lukt het dan om de nieuwste kennis bij mensen te brengen? Kennis die mensen kunnen gebruiken om betere oogsten binnen te halen. Kennis die kan helpen om gezondheidsvragen beter te beantwoorden. En bijvoorbeeld goedkopere zonnepanelen kunnen ervoor zorgen dat miljoenen mensen niet meer in het donker hoeven te zitten. Leren bij licht gaat echt beter dan in het donker. Op die manier houdt technologische vooruitgang ook menselijke vooruitgang in. We kunnen nog zoveel voor elkaar betekenen.'

Is dat niet precies wat wetenschappers vaak wordt verweten? Dat ze denken dat alles kan worden opgelost met wetenschap?

'Daarin moeten we een slag maken. Dat we niet alleen maar zenden en zeggen dat wij het wel weten. De kracht zit echt in het leggen van verbindingen. Het je gezamenlijk afvragen waar behoefte aan is, zodat je samen aan oplossingen kunt werken en de verbinding weer kunt herstellen tussen wat

technisch kan en wat maatschappelijk haalbaar is. Wij kunnen wel uitrekenen hoeveel biggen een zeug kan krijgen, de samenleving heeft heel andere overwegingen. Wij kunnen wel zeggen dat koeien het prima hebben in megastallen, maar mensen willen graag koeien in de wei zien. Vanuit de wetenschap leg je niet alleen je feiten op tafel, je laat ook consequenties zien en gaat daarover in gesprek. Ik wil dolgraag dat Wageningen UR die rol ook oppakt. Door op de campus bijeenkomsten te organiseren, denkers bij elkaar brengen, kunstenaars in *residence* uit te nodigen of een filmfestival te organiseren. We gaan ons openstellen.'

Vindt u dat Wageningse wetenschappers zich nu niet openstellen?

'Oh, zeker wel. En wetenschap maakt in zekere zin ook onderdeel uit van de samenleving. Maar er is een verschil tussen wat mensen weten en wat mensen voelen. En dat verschil lijkt groter te worden. Daarom deed ik in mijn rede voor de opening van het academisch jaar ook een oproep om vanuit de wetenschap de verbinding met de samenleving te versterken. Juist nu. Want het wantrouwen tegenover de wetenschap is gegroeid. Ik maak me daar grote zorgen over. Er zijn steeds meer complottheorieën. Alsof we binnen Wageningen UR een afspraak hebben gemaakt om dieren te kwellen in de grootschalige veehouderij, bijvoorbeeld. Er is hier niemand die dat wil, en toch wordt dat ons voor de voeten geworpen.'

‘Vanuit de wetenschap leg je niet alleen je feiten op tafel, je laat ook consequenties zien en gaat daarover in gesprek’

Hoe komt dat volgens u?

‘Deels komt het door internet, dat is soms een broedplaats van wantrouwen. Internet is een verworvenheid van technologische kennis en een geweldige bron van verbetering. Maar de consequentie is dat mensen tegenwoordig overal een mening over hebben en elkaar daarin versterken via online discussies. Dat gebeurt dan ongefilterd en vaak ongefundeerd. Ook speelt mee dat wetenschappers moeite hebben om zich in de maatschappelijke discussie te manifesteren. Dan worden ze boos omdat mensen de feiten in twijfel trekken. Twee boze mensen bij elkaar, dat leidt zelden tot vernieuwende kennis, omdat ze niet meer respectvol naar elkaar kunnen luisteren. Je zit dan alleen maar tegenover elkaar in plaats van naast elkaar. Het gaat erom dat je snapt waarom iemand op een bepaalde manier reageert. Door de emotie erachter te kennen en er begrip voor te hebben, kun je elkaar daadwerkelijk helpen. Dan raak je echt in gesprek over een gemeenschappelijk doel.’

Dus om de kloof tussen wetenschap en samenleving te verkleinen, wilt u de dialoog aangaan?

‘Ja. Het voeren van een dialoog betekent dat je gezamenlijk naar een onderwerp kijkt en elkaars kennis erover kunt gebruiken. Maar let wel, het voeren van een dialoog moet wel iets betekenen. Alleen leuke gesprekken voeren is onvoldoende. Het gaat erom dat we samen iets neerzetten dat we los van elkaar niet kunnen bereiken. >

DE KLOOF DICHTEN

Bij de opening van het academisch jaar op 1 september 2014, gaf Louise Fresco als nieuwe bestuursvoorzitter voor het eerst haar visie op de rol van Wageningen UR in de maatschappij. Ze pleitte daarin voor een nieuwe, veelkleurige Verlichting.

‘We bevinden ons midden in de derde revolutie’, betoogde Fresco. Na de landbouwrevolutie en de opkomst van fossiele brandstoffen is er nu de informatierevolutie, die zorgt voor een onomkeerbare wending in de wereldgeschiedenis. Een van de gevolgen daarvan is echter een groeiende kloof tussen wetenschap en publiek: ‘Het blijkt makkelijker het internet vol ongefundeerde beschuldigingen te geloven, dan een peer reviewed onderzoek.’

Het gebrek aan vertrouwen in de wetenschap is echter niet nieuw; het grootste deel van de menselijke geschiedenis werd gekenmerkt door collectieve angsten, in plaats van openstaan voor onderzoek, aldus Fresco. Dit veranderde eind 17e eeuw, in het tijdperk van de Verlichting. In de huidige tijd is het vertrouwen in de wetenschap te herstellen door te communiceren met het publiek, en door de ontwikkeling van embedded technologie, die aansluit bij samenlevingen en individuen in al hun diversiteit, stelt Fresco. De huidige structuren, zoals de veelgeroemde gouden driehoek van overheid, wetenschap en bedrijfsleven, voldoen daarbij niet altijd, constateert Fresco; het publiek moet in dat model verwerkt worden; de dialoog aangaan is dan essentieel. Dat geldt ook binnen de organisatie Wageningen UR: ‘We hebben een grotere diversiteit aan meningen, culturen en wetenschappelijke zienswijzen nodig. Een organisatie waarin het licht in alle kleuren schijnt.’

Voor een volledige verslag van de opening academisch jaar:

www.wageningenur.nl/opac2014

Bekijk de video van de opening academisch jaar:
<http://wurtv.wur.nl>

FOTO MARJET VAN VEELEN

LEVEN EN WERK VAN LOUISE FRESCO

- 1952 Geboren te Meppel, opgegroeid in Brussel
- 1970 Start studie Agrarische sociologie van de niet-westerse gebieden aan de Wageningse Landbouwhogeschool
- 1986 Promoveert cum laude op het gebied van de tropische plantenteelt
- 1990 Benoemd tot hoogleraar Plantaardige productiesystemen in Wageningen
- 1997 Director of Research van de FAO
- 1999 Assistant Director-General bij de FAO
- 2006 Universiteitshoogleraar duurzame ontwikkeling in internationaal perspectief bij de UvA
- 2014 Per 1 juli Bestuursvoorzitter van Wageningen UR

Nevenfuncties Louise Fresco is lid van de KNAW en van vier buitenlandse Academies. Ze is bestuurslid van het Koninklijk Concertgebouworkest, niet-uitvoerend bestuurder van Unilever, lid van de Praemium Erasmianum Foundation en van de redactie-raad van De Gids.

Schrijven Fresco schreef negen niet-wetenschappelijke boeken in het Nederlands, waaronder drie romans. Eén van die romans, *De utopisten*, werd geselecteerd voor de shortlist voor de Libris Literatuurprijs in 2008. Ook schrijft ze een tweewekelijkse column in de NRC.

TV Eind 2013 werd in Nederland wekelijks de zesdelige documentaire *Fresco's Paradijs* uitgezonden, waarin Fresco bijzondere plekken op de wereld bezoekt op het gebied van landbouw en voedsel.

Ik wil dat Wageningen UR daarin een voortrekkersrol gaat spelen, dat we de dialoog naar ons toe trekken. Ook voor controversiële onderwerpen.'

Zoals?

'Een tijdje terug organiseerden we een bijeenkomst over aardappelen die genetisch resistent zijn gemaakt voor de aardappelziekte fytoftora. We lieten zien wat we hebben gedaan, maar vooral ook wat de betekenis daarvan is. Er waren tegenstanders aanwezig die meepraatten over de consequenties ervan. Het gesprek was heel transparant en open. Dat werkte; er ontstond meer begrip voor de verschillende belangen. In het verleden zijn rondom genetische modificatie grote communicatiefouten gemaakt door wetenschappers en beleidsmakers. Europa heeft daardoor de deur op slot gegooit.

De discussie zit muurvast. Daardoor loopt dit continent nu achter en missen we de kans om onze kennis hierover aan de boeren over te brengen. Genetische modificatie helpt kleine katoenboeren in India bijvoorbeeld enorm. Bij het verbouwen van transgene katoen zijn er veel minder bestrijdingsmiddelen nodig. Dat bespaart de boeren geld en komt ook de volksgezondheid ten goede.'

Dus u wilt het gesprek over genetische modificatie weer op gang brengen?

'Dat zal niet het eerste onderwerp zijn, er zit vooralsnog te veel emotie in. Het voeren van een dialoog moet je ook leren. Dan is het beter om met een ander onderwerp te beginnen, zoals dierenwelzijn, obesitas, landbouwproductie versus natuurbeheer of biomassaproductie. Een thema met veel zienswijzen, waar veel maatschappelijke groeperingen een mening over hebben en waarbij ook de wetenschap niet op één lijn zit. De samenleving moet keuzes maken en de wetenschap kan daarbij helpen door opties aan te dragen. Dat proces wil ik graag in.'

Het voeren van een dialoog is een ding, het aansturen van een organisatie is iets anders. Wat gaat u aanpakken?

'In één woord samengevat: verbinden! Ik realiseer me dat dit vaag klinkt, maar voor

Wageningen UR is het leggen van verbindingen het sleutelwoord voor de toekomst. Als eerste wil ik graag de verbinding tussen de universiteit en DLO versterken. Er zit zoveel kennis in de organisatie. Wanneer we die nog beter samenbrengen, kunnen we nog zoveel meer bereiken.

Zo zou ik graag meer mensen van DLO een bijdrage zien leveren in het onderwijs. Bovendien wil ik de samenwerking tussen de kennisenheden stimuleren, om nog meer interdisciplinair te gaan werken. Verder wil ik fundamenteel en toegepast onderzoek nog dichter bij elkaar brengen, bijvoorbeeld rond een vraagstuk als de realisatie van een *biobased economy*. Dat moeten we vooral niet alleen doen, maar in samenwerking. Ik wil partnerships sluiten met individuen, organisaties, overheden en bedrijven die samen met ons ambities willen verwezenlijken. Dat zal de impact van onze kennis vergroten.'

Het gaat dus eigenlijk niet om kennis, maar om impact?

'Kennis voor kennis alleen is inderdaad onvoldoende. Kenmerkend aan Wageningen UR is altijd geweest dat we onze kennis toepasbaar kunnen maken. Het is een geweldig voordeel dat we vragen uit de praktijk kunnen vertalen naar fundamenteel onderzoek en vice versa. Nergens ter wereld bestaat deze combinatie tussen gamma- en bèta-wetenschappen, met fundamenteel en toegepaste kennis, gericht op de *life sciences*. Juist nu heeft de wereld onze kennis nodig. Maar wij hebben op onze beurt de wereld weer nodig om met die kennis de juiste impact te hebben, impact op de levens van mensen.'

Door de samenwerking met het bedrijfsleven staat de onafhankelijkheid van de wetenschap steeds vaker ter discussie. Zal die verbinding Wageningen UR niet in de staart bijten?

'Daar moeten we open en transparant over zijn. We hebben niks te verbergen en hantieren heel goede codes. Het is juist een uitdaging voor de wetenschap om in de huidige dynamische wereld een plek te creëren die recht doet aan de wetenschap en aan de

behoefte van de samenleving. Dat kun je niet los van elkaar zien. Maar feiten kunnen niet worden gekocht. Wij zullen nooit zeggen dat iets klopt terwijl dat niet zo is. Bedrijven weten en respecteren dat. Succesvolle bedrijven hebben ethiek hoog in het vaandel staan.'

U wilt ook nog meer inzetten op internationalisering?

'Uit onderzoek blijkt dat diversiteit belangrijke voordelen geeft aan teams. Dan doel ik niet alleen op diversiteit in geslacht en cultuur, maar ook op leeftijd en ervaring. Je hebt diverse meningen en achtergronden nodig. Ik adviseer studenten bijvoorbeeld om verschillende perspectieven op te zoeken en niet in hun eigen clubje te blijven hangen. Maar ik denk ook aan het *human resources* beleid. Binnenkort krijgen we onze eerste allochtone hoogleraar. Wageningen is ondanks de vele internationale medewerkers en studenten primair een Nederlandse organisatie, ook wat cultuur betreft. Ik wil graag dat de wetenschappelijke wereldtop naar Wageningen komt en zich er ook thuis voelt.'

Naast uw werk vindt u nog tijd voor het schrijven van columns en boeken, het maken van tv-programma's en voor publieke optredens. Hoe doet u dat?

'Gelukkig heb ik veel energie. En ik heb weinig tijd nodig om veel te doen, zo ben ik een snelle lezer. Maar los daarvan wil ik zelf ook tijd maken voor literatuur en kunst. Ze vormen een enorme verrijking van mijn leven. Daarom deed ik in mijn rede ook een oproep aan studenten om te lezen. Lees! Laat je verrassen door andere inzichten uit andere culturen. En in mijn romans kan ik veel beter dilemma's neerzetten. Wat ge-

'Het wantrouwen tegenover de wetenschap is gegroeid. Ik maak me daar grote zorgen over'

beurt er wanneer idealen de harde wereld van de realiteit ontmoeten? Daarover gaat bijvoorbeeld mijn roman *Utopisten* (geminneerd voor de Librisprijs, red.). De hoofdpersoon is een milieuactivist die staatssecretaris wordt omdat hij zaken wil beïnvloeden. Schrijven scherpt mijn geest en dat neem ik weer mee in mijn bestuurswerk.'

Was het moeilijk om afscheid te nemen van uw positie als universiteitshoogleraar duurzame ontwikkeling bij de Universiteit van Amsterdam?

'In Amsterdam kon ik op een hele goede manier onderwerpen agenderen. Maar het was toch ook een beetje Louise tegen de rest van de wereld. Wat ik hier bij Wageningen UR kan doen, heeft een grote impact en ik wil dat graag samen met mensen doen. De gedrevenheid die van veel Wageningers uitgaat, spreekt me enorm aan. Ik ben student geweest in Wageningen, ik ben in Wageningen gepromoveerd, en ik ben hoogleraar geweest in Wageningen. Terug zijn in Wageningen voelt als thuiskomen. Alsof de cirkel rond is.'

Waar staat Wageningen UR over vier jaar?

'Ik zou het geweldig vinden wanneer we de kramp, waarin we zitten door angst en complotgevoelens, uit de discussie hebben gehaald. Dat we open en respectvol gesprekken organiseren, partijen bij elkaar hebben gebracht en nieuwe, impactvolle kennis hebben ontwikkeld. Dat Wageningen hierin voorop heeft gelopen. Ik wil kunnen terugblikken en trots zijn op alles wat we hebben bereikt voor het onderwijs, de wetenschap, voor Nederland en voor de wereld.' ■

www.wageningenur.nl/LouiseOFresco